

Sygn. akt VI U 485/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr.sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 listopada 2013 r. w S.

sprawy K. J. (1)

przy udziale zainteresowanej (...) z siedzibą w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o odpowiedzialność za zobowiązania spółki z tytułu składek

na skutek odwołania K. J. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 27 lutego 2009 roku znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż K. J. (1) jako była prezes zarządu (...) z siedzibą w S. nie odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania tejże spółki z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2005 roku do lutego 2006 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz K. J. (1) kwotę 2.400 (dwóch tysięcy czterystu) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 lutego 2009 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że K. J. (1) jako członek zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 27 lutego 2009 r. za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. ZUS wskazał, iż ogółem należność wynosi 16.813,93 i składają się na nią: należność główna w kwocie 12.029,93 zł; w tym: z tytułu składek na FUS za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. - 9.645,24 zł; z tytułu składek na FUZ za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. - 1.768,78 zł; z tytułu składek na FPiFGŚP za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. - 615,91 zł oraz odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. naliczone od należności głównej na dzień 27 lutego 2009 r. w łącznej

kwocie 4.784,00 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że spółka (...) nie dopełniła obowiązku zapłaty należnych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz (...), a zadłużenie spółki za okres od sierpnia 2003 r. do lutego 2006 r. na dzień 27 lutego 2009 r. wynosi 253.426,83 zł. (wraz z kosztami upomnień, kosztami egzekucyjnymi). Odnośnie K. J. (1) podniósł, że pełniła ona funkcję prezesa zarządu do dnia 13 kwietnia 2006 r. tj. do podjęcia uchwały zgromadzenia wspólników o otwarciu likwidacji spółki. ZUS zaznaczył także, że Komornik Sądowy Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w Szczecinie postanowieniem z dnia 22 grudnia 2005 r. sygnatura akt I KM 388/05 umorzył postępowanie egzekucyjne przeciwko spółce, egzekucja z ruchomości, wynagrodzenia i wierzytelności okazała się bezskuteczna, nie stwierdzono majątku podlegającego egzekucji, wobec czego K. J. (1) jako członek zarządu odpowiada za zobowiązania (...) Spółka z o.o. z siedzibą w S. całym swoim majątkiem w okresie pełnienia funkcji w zarządzie za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. w kwocie 16.813,93 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. J. (1) wniosła o jej uchylenie i oddalenie roszczeń w stosunku do jej osoby oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, że formalnie była członkiem zarządu (...) Sp. z o.o. od listopada 2005 r., w rzeczywistości jednak jej powołanie do pełnienia funkcji członka zarządu miało charakter fikcyjny, a ona sama nigdy nie miała dostępu do żadnej dokumentacji Spółki i nie prowadziła jej spraw. Podkreśliła nadto, że w spornym okresie stan jej zdrowia psychicznego powodował, że nie miała pełnej świadomości otaczającej rzeczywistości i rozeznania skutków własnych czynów. Zwróciła też uwagę, że prowadzone wobec spółki postępowanie egzekucyjne nie przyniosło skutku w listopadzie i grudniu 2005 r., czyli już wtedy spółka była niewypłacalna oraz, że z dokumentów złożonych do akt rejestrowych wynika, iż na dzień 31 grudnia 2004 r. stan zobowiązań spółki wynosił 704.987,08 zł (przy czym zobowiązania podatkowe to 252.534,37 zł) i przekraczał wartość jej majątku. W jej ocenie powyższe uzasadnia przyjęcie, iż złożenie przez nią wniosku o ogłoszenie upadłości nie odniosłoby skutku.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie w całości z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 5 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził iż K. J. (1) jako członek zarządu (...) Spółki z o.o. w S. nie odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 27 lutego 2009 roku za okres od października 2005 roku do lutego 2006 roku. Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie sprostął ciężarowi udowodnienia bezskuteczności egzekucji należności objętych zaskarżoną decyzją bezpośrednio od spółki, nie wykazując tym samym pozytywnej przesłanki odpowiedzialności odwołującej za zobowiązania spółki powstałe w czasie pełnienia przez nią funkcji prezesa zarządu (art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej).

Sąd Apelacyjny w Szczecinie – Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, rozpatrując sprawę na skutek apelacji organu rentowego, uchylił powyższy wyrok, zniósł w całości postępowanie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że podmiotem zainteresowanym wynikiem rozstrzygnięcia niniejszej sprawy była nie tylko K. J. (1), której dotyczyła zaskarżona decyzja – jako jednoosobowy członek zarządu spółki – ale także (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S., która od 13 kwietnia 2006 r. jest w stanie likwidacji, a jej likwidatorem został wyznaczony A. M.. Sąd Apelacyjny zauważył zatem, że Sąd pierwszej instancji pomimo posiadania dokumentów wskazujących, że spółka pozostawała w stanie likwidacji, a jej przedstawicielem był likwidator A. M., dokonując wezwania do udziału w sprawie jako zainteresowanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S., skierował korespondencję najpierw na ostatni adres wskazany w KRS ul. (...), (...)-(...) S. (przesyłka k. 69, 122, 152, 230), a następnie z przyczyn niewyjaśnionych kierował przesyłki do spółki na adres ul. (...) w S. (przesyłka k. 253, 306, 326, 360, 424, 425, 436). Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że wprawdzie adres ten podał A. M. przesłuchiwany w charakterze świadka na rozprawie w dniu 20 stycznia 2011 r. (k. 216), jednak żaden zapis w protokole rozprawy z tego dnia, ani żaden inny dokument nie wyjaśniają, dlaczego aktualny adres zamieszkania świadka został potraktowany przez

Sąd Okręgowy jako adres spółki. Zdaniem Sądu Apelacyjnego korespondencja do spółki powinna być kierowana na adres uwidoczony w KRS nr (...), a w konsekwencji uznał, że spółka będąca w stanie likwidacji, reprezentowana przez likwidatora A. M., została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę nie uwzględnił bowiem zmiany statusu spółki i pozbawił spółkę w likwidacji reprezentowaną przez likwidatora udziału w sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, że konieczne jest ponowne wezwanie do udziału w sprawie zainteresowanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w likwidacji, a następnie ponowne przeprowadzenie merytorycznego postępowania z udziałem wszystkich osób zainteresowanych jego wynikiem.

W toku ponownego rozpoznania sprawy postanowieniem z 26 września 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej (...) z siedzibą w S..

Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą S. została zawiązana umową spółki zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 28 czerwca 2002 r. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Szczecinie XVII Wydziału Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 7 października 2002 r. spółka ta została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod nr KRS (...). Przedmiot działalności spółki określono m.in. jako produkcję tapet, barwników i pigmentów farb i lakierów, środków myjących i czyszczących, klejów i żelatyn, a także działalność usługową w zakresie robót ogólnobudowlanych oraz sprzedaży.

Do składania oświadczeń woli i podpisywania w imieniu Spółki upoważniony został każdy z członków zarządu jednoosobowo.

Wspólnikami spółki byli: D. M., A. M., K. W. (1), K. B. oraz K. J. (1), posiadająca 20 udziałów o łącznej wysokości 10.000 zł.

Uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników reprezentujących cały kapitał zakładowy spółki z dnia 13 kwietnia 2006 r. rozwiązano (...) Spółkę z o.o. z siedzibą w S. zawiązaną aktem notarialnym z dnia 28 czerwca 2002 r. oraz otwarto jej likwidację, na likwidatora powołując A. M..

Spółka nie została wykreślona z rejestru przedsiębiorców. W rejestrze przedsiębiorców KRS jako aktualny adres siedziby ujawniony jest adres: ul. (...), (...)-(...) S..

Dowody:

- odpis pełny KRS z 23.03.2010 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS, k. 104-108;
- pismo z 16.12.2008 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- odpis KRS z 27.11.2008 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- akt notarialny z 13.04.2006 r. – k. 183-184;
- wydruk z KRS z 26.09.2013 r. – k. 129-131;
- pismo z 22.06.2009 r. – k. 42.

W początkowym okresie działalności spółki jej jedynym członkiem zarządu był A. M.. Postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 28 lipca 2005 r. wykreślono ze składu zarządu A. M., a w jego miejsce jako prezesa zarządu wpisano K. W. (2).

Z dniem 10 listopada 2005 r. – uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 10 listopada 2005 r. – na stanowisko Prezesa Zarządu (...) Sp. z o.o. z siedzibą S. została powołana K. J. (1). W dniu 28 listopada 2005 r. K. J., jako Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. w S., złożyła w Kancelarii Notarialnej w S. wzór swojego podpisu.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Szczecinie z 18 stycznia 2006 r. w miejsce wykreślonego ze składu zarządu K. W. (2), jako Prezesa Zarządu spółki wpisano K. J. (1).

Dowody:

- uchwała z 10.11.2005 r. – k. 43;
- odpis KRS z 27.11.2008 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- pismo z 16.12.2008 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- wzór podpisu z 28.11.2005 r. – k. 10.

W dniu 10 kwietnia 2006 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników (...) Sp. z o.o. zezwoliło K. J. na zbycie 20 udziałów w spółce osobie trzeciej, według własnego uznania. W tym samym dniu odwołująca zbyła wszystkie swoje udziały w spółce na rzecz K. W. (1).

Dowody:

- uchwała z 10.04.2006 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- umowa z 10.04.2006 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- lista obecności z 10.04.2006 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS.

W dniu 10 kwietnia 2006 r. K. J. (1) zrezygnowała z pełnienia funkcji prezesa zarządu (...) Sp. z o.o.

W dniu 12 kwietnia 2006 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników (...) Sp. z o.o. w S. przyjęło rezygnację K. J. (1) i odwołało ją z funkcji prezesa zarządu spółki, udzielając jej równocześnie absolutorium za okres sprawowania funkcji.

Z dniem 13 kwietnia 2006 r. na stanowisko prezesa zarządu spółki został powołany A. M..

Dowody:

- oświadczenie z 10.04.2006 r. – k. 24;
- protokół z 12.04.2006 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- odpis KRS z 27.11.2008 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS.

W okresie od października 2005 r. do kwietnia 2006 r. (...) Sp. z o.o. z siedzibą S. nie opłacała składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Ogółem należność z tego tytułu wyniosła:

- 1) z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od października 2005 r. (termin wymagalności składek 15 listopada 2005 r.) do lutego 2006 r. – 9.645,24 zł,
- 2) z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od października 2005 r. (termin wymagalności składek 15 listopada 2005 r.) do lutego 2006 r. – 1 768,78 zł,

3) z tytułu składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2005 r. (termin wymagalności składek 15 listopada 2005 r.) do lutego 2006 r. – 615,91 zł.

Odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r. na dzień 27 lutego 2009 r. wyniosły 4.784,00 zł.

Dowody:

- stany należności dla płatnika z 24.02.2009 r. – k. nienumerowane plik akt ZUS;
- deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA, ZUS ZZA, ZUS RCA, ZUS ZUA, ZUS ZWUA – k. 138;
- protokół kontroli ZUS z 20.03.2006 r. – k. 11-19, 138.

Postanowieniem z 22 grudnia 2005 r. Komornik Sądowy Rewiru I przy Sądzie Rejonowym w Szczecinie umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeciwko (...) Sp. z o.o. w S. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. W uzasadnieniu komornik wskazał, iż egzekucja okazała się bezskuteczna, ponieważ dłużnik nie prowadzi już faktycznej działalności, nie posiada żadnych ruchomości, na rachunkach bankowych brak jest środków pieniężnych. Dodatkowo wskazał, iż przeciwko dłużnikowi prowadzone było postępowanie przez Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S., w trakcie którego nie stwierdzono żadnego majątku mogącego zaspokoić roszczenia wierzyciela.

Prowadzone przez komornika postępowanie dotyczyło wyłącznie należności objętych wystawionymi w dniu 09 lipca 2004 r. przez ZUS tytułami wykonawczymi, obejmującymi należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres od października 2003 r. do lutego 2004 r., na ubezpieczenie zdrowotne za okres od września 2003 r. do lutego 2004 r. oraz składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2003 r. do lutego 2004 r.

Dowody:

- pismo z 20.01.2011 r. – k. 219;
- postanowienie z 22.12.2005 r. – k. nienumerowana plik akt ZUS;
- tytuły wykonawcze z 09.07.2004 r. – k. nienumerowane plik akt ZUS;
- pismo z 23.05.2012 r. – k. 438.

Pismem z 5 stycznia 2009 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zawiadomił K. J. (1) o wszczęciu postępowanie wyjaśniającego w celu ustalenia jej odpowiedzialności, o której mowa w art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa, za zobowiązania spółki (...) z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy i fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Organ rentowy nie zawiadomił o toczącym się postępowaniu spółki (...) w likwidacji z siedzibą w S..

Niesporne, a nadto dowody: - pismo z 5.01.2009 r. k. nienumerowana plik akt ZUS.

W dniu 27 lutego 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję, stwierdzającą odpowiedzialność K. J. (1) za zobowiązania spółki (...) sp. z o.o. w S. za okres od 10/2005 r. do 02/2006 r.

Decyzja nie została doręczona spółce (...) sp. z o.o. w S..

Niesporne, a nadto dowód: decyzje z 27.02.2009 r. k. nienumerowana plik akt ZUS.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy, rozpoznając sprawę ponownie po uchyleniu przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie wcześniej wydanego wyroku, dostosował się do wydanych przez ten Sąd wytycznych. Dlatego też w dniu 26 września 2013 r. wydano postanowienie o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w S.. Zarówno odpis postanowienia, jak i zawiadomienie o terminie rozprawy i szereg innych dokumentów (odpis odwołania i odpowiedzi na odwołanie i zobowiązanie do złożenia w terminie 14 dni pisma przygotowawczego zawierającego przedstawienie stanowiska spółki w sprawie wraz z dowodami na jego poparcie pod rygorem skutków z art. 207§6 k.p.c. i przyjęcia, że spółka nie kwestionuje trafności zaskarżonej decyzji i nie zgłasza żadnych wniosków dowodowych) wysłano przy tym na adres spółki ujawniony jako aktualny w Krajowym Rejestrze Sądowym, pod numerem (...), tj. na adres: ul. (...), (...)-(...) S.. Korespondencja po dwukrotnym awizowaniu została zwrócona do Sądu z adnotacją „adresat nieobecny”.

Sąd Okręgowy w składzie obecnie rozpoznającym sprawę uważa, że doręczenie dokonane w powyżej opisany sposób jest prawidłowe i skuteczne. Zdaniem Sądu bowiem wszelkich doręczeń dla spółki należy dokonywać wyłącznie na adres jej siedziby, który aktualnie jest wskazany w KRS. Wynika to wprost z treści przepisu art. 133 § 2a k.p.c., stanowiącego że pisma procesowe dla przedsiębiorców i wspólników spółek handlowych, wpisanych do rejestru sądowego na podstawie odrębnych przepisów, doręcza się na adres podany w rejestrze, chyba że strona wskazała inny adres dla doręczeń. Jeżeli ostatni wpisany adres został wykreślony jako niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy i nie zgłoszono wniosku o wpis nowego adresu, adres wykreślony jest uważany za adres podany w rejestrze. W toku niniejszego postępowania – ani przed organem rentowym, ani przed Sądem – nie został wskazany inny adres spółki dla celów dokonywania dlań doręczeń, wobec czego jedyną prawnie dopuszczalną możliwością było dokonywanie doręczeń na adres widniejący w KRS.

Jeśli chodzi o zakres postępowania dowodowego niezbędnego do rozpoznania sprawy, Sąd nie dostrzegł potrzeby przeprowadzania wnioskowanych przez odwołującą dowodów z opinii biegłego z zakresu rachunkowości czy biegłego grafologa, uznając że w zupełności wystarczające będzie oparcie się wyłącznie o dowody z dokumentów. Dokumenty te – powołane wyżej, przy okazji ustalania stanu faktycznego – uznano za miarodajne i rzetelne, jako że zostały sporządzone przez uprawnione do tego osoby i w przewidzianej prawem formie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu:

1)nie wykazał, że:

a)we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo

b)niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy;

2) nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

Odpowiedzialność członków zarządu obejmuje zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu, oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie pełnienia obowiązków członka zarządu (art. 116 § 2)

Powyższe przepisy stosuje się również do byłego członka zarządu (art. 116 § 4).

Na mocy art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, powołana regulacja ma zastosowanie także do nieopłaconych należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne oraz do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Jak z powyższego wynika, subsydiarna odpowiedzialność członka zarządu spółki w rozumieniu powołanego art. 116 Ordynacji podatkowej może się zaktualizować wówczas, gdy istnieją zobowiązania spółki, których egzekucja okazała się bezskuteczna.

Mając na uwadze fakt, iż od wydanej przez ZUS decyzji K. J. (1) złożyła odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych, a postępowanie w tej sprawie toczy się przed sądem powszechnym, jako postępowanie cywilne, regulowane przepisami Kodeksu postępowania cywilnego, należało więc pamiętać o rządzących procesem cywilnym zasadach dotyczących rozkładu ciężaru dowodu. W procesie cywilnym strony mają obowiązek twierdzenia i dowodzenia tych wszystkich okoliczności (faktów), które stosownie do art. 227 k.p.c. mogą być przedmiotem dowodu (wyrok SN z dnia 9 stycznia 2001r., II KKN 1194/00, LEX nr52375). Do osoby występującej z pozwem należy więc udowodnienie faktów pozytywnych, które stanowią podstawę powództwa, gdyż z faktów tych wywodzi ona swoje prawo. Z kolei do strony przeciwnej - udowodnienie faktów negatywnych niweczających roszczenie przeciwnika.

Przenosząc powyższe reguły na grunt niniejszej sprawy, trzeba było więc uznać, że na organie rentowym spoczywał ciężar udowodnienia, że spółka (...) zalega wobec ZUS z płatnościami z tytułu składek, że zobowiązania te powstały w okresie kiedy skarżąca pełniła funkcję członka zarządu spółki oraz że egzekucja tych konkretnych należności z majątku spółki okazała się bezskuteczna. Dopiero po wykazaniu tych okoliczności mogły zaktualizować się podstawy do badania – w granicach wniosków dowodowych odwołującej się – czy zachodzą przesłanki wyłączające odpowiedzialność skarżącej za zobowiązania spółki, tj. po pierwsze, czy we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości; po drugie, czy niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez jej winy; po trzecie zaś, czy wskazano mienie spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zobowiązań spółki w znacznej części.

W ocenie Sądu zaoferowany przez organ rentowy materiał dowodowy (dowody z dokumentów) okazał się wystarczający dla ustalenia wysokości zadłużenia spółki z tytułu zaległych składek (odpowiedzialność spółki względem ZUS nie budziła wątpliwości Sądu ani co do zasady, ani co do wysokości) oraz stwierdzenia potencjalnej odpowiedzialności skarżącej za zobowiązania spółki z okresu sprawowania przez nią funkcji członka zarządu.

Po pierwsze bowiem, w szczególności ze zgromadzonych w toku postępowania dokumentów finansowych spółki za lata 2004-2006 (rachunki zysków i strat, bilanse, informacje dodatkowe, sprawozdań Zarządu), wynika jasno, iż we wskazanym w decyzji okresie spółka nie regulowała należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwotach wskazanych w zaskarżonej decyzji. Ta sama dokumentacja potwierdziła również i to, że w 2004 r. w wyniku osiągniętej straty z działalności bieżącej doszło do ujawnienia się ujemnych kapitałów – spółka posiadała tzw. „niedobór majątkowy” (nadwyżkę zobowiązań nad wartością aktywów) oraz że istnieją co najmniej trzy podmioty tj. ZUS, (...) S.A. oraz Trzeci Urząd Skarbowy w S., wobec których przedsiębiorstwo nie wykonywało w sposób trwały swoich wymagalnych zobowiązań.

Po drugie w oparciu o dostępną dokumentację ustalono, że w okresie od 10 listopada 2005 r. do 10 kwietnia 2006 r. (a zatem w okresie objętym zaskarżoną decyzją) K. J. (1) była jedynym członkiem zarządu spółki (...). Okres pełnienia przez nią funkcji prezesa został ustalony przez Sąd w oparciu o treść Uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. w S. z dnia 10 listopada 2005r. i 12 kwietnia 2006 r. oraz oświadczenia ubezpieczonej z dnia 10 kwietnia 2006 r.

Powyższe okazało się jednak niewystarczające dla uznania decyzji organu rentowego za prawidłową. Zaoferowane przez organ rentowy dowody nie pozwoliły bowiem na przyjęcie, aby organ ten wykazał bezskuteczności

przeprowadzonej wobec spółki egzekucji zaległych składek, których dotyczy zaskarżona decyzja. W aktach ZUS znajdują się bowiem dowody na okoliczność prowadzenia wobec spółki postępowania egzekucyjnego, jednak dowody te dotyczą postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych w dniu 9 lipca 2004 r., dotyczących składek wymagalnych przed tą datą, tj. za okres od września 2003 r. do lutego 2004 r.

Tymczasem w świetle poglądów judykatury i doktryny zawarty w przepisie art. 116 Ordynacji podatkowej termin „egzekucja” posiada tę samą treść normatywną, jaką określeniu temu nadają przepisy regulujące cywilne i administracyjne postępowanie egzekucyjne. Przyjęcie takiej wykładni uzasadnione jest językowym znaczeniem terminów „egzekucja” i „bezskuteczna”, które kojarzą się jednoznacznie z podjęciem przez uprawniony podmiot przewidzianego prawem formalnego postępowania przymuszającego, którego skutek w postaci zaspokojenia wierzytelności nie nastąpił (por. A. Mariański, A. Karolak: Odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki z o.o. w świetle przepisów prawa handlowego i podatkowego, Warszawa 2004, s. 27 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 1999 r., III CZP 10/99, Monitor Prawniczy 1999 nr 11, s. 42 i z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09, OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319 oraz wyroki z dnia 2 września 2009 r., II UK 336/08, LEX nr 533102 i z dnia 3 grudnia 2009 r., II UK 393/08, niepublikowany).

Bezskuteczność egzekucji należy ponadto odnosić do całego majątku spółki, a nie tylko do jego części. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 maja 2006 r., I UK 271/05 (OSNP 2007 nr 10, poz. 142), egzekucja tylko z części majątku lub przeprowadzona z wykorzystaniem tylko jednego ze sposobów egzekucji, nie uzasadnia przyjęcia bezskuteczności egzekucji jako przesłanki odpowiedzialności członka zarządu spółki handlowej za dług tej spółki jako płatnika składek na ubezpieczenie społeczne.

Należy też zaznaczyć, iż w orzecznictwie sądowym ścierają się dwa poglądy na temat sposobu wykazania bezskuteczności egzekucji przeciwko podatnikowi (płatnikowi składek). Zdaniem części przedstawicieli judykatury, bezskuteczność egzekucji do majątku spółki organ rentowy może wykazać za pomocą wszelkich dowodów potwierdzających fakt niemożności zaspokojenia całości lub części roszczeń (tak: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 stycznia 2007 r., I FSK 508/06, LEX nr 285257 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2008 r., I UK 107/08, z dnia 9 grudnia 2008 r., I PK 151/08 i z dnia 17 lutego 2009 r., I UK 231/08, LEX nr 518064). Natomiast według drugiego poglądu - bezskuteczności egzekucji nie można wykazać bez obowiązku wszczynania postępowania egzekucyjnego - o bezskuteczności egzekucji można bowiem mówić tylko jako o zdarzeniu zaistniałym, przez co nie można tego powiedzieć o niej jako o zdarzeniu przyszłym (uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 2008 r., II FPS 6/08, LEX nr 465091 oraz wspomniany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2006 r., I UK 271/05). Opisana rozbieżność orzecznictwa sądowego w omawianej materii skłoniła Sąd Najwyższy do podjęcia uchwały w składzie siedmiu sędziów z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319), w której wyrażono pogląd, że bezskuteczność egzekucji z majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, o której mowa w art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), może być stwierdzona wyłącznie w postępowaniu w sprawie egzekucji należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, poprzedzającym wydanie decyzji o odpowiedzialności członka zarządu spółki za te należności. W uzasadnieniu tej uchwały oraz licznych innych wyroków Sądu Najwyższego podkreśla się przy tym, że warunek wykazania bezskuteczności egzekucji jest spełniony, jeżeli przed wydaniem decyzji obciążającej członka zarządu za zaległości składkowe spółki dojdzie do umorzenia postępowania upadłościowego na podstawie art. 361 pkt 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), względnie do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 albo ust. 2 tej ustawy.

Z treści przywołanej przed chwilą uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09, wypływa wniosek, że organ rentowy nie jest uprawniony do samodzielnego - z pominięciem trybu egzekucji administracyjnej lub sądowej - decydowania o bezskuteczności egzekucji zaległości składkowej w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej. Nie może zatem poprzestać na wynikach własnego postępowania kontrolnego i opartej na nich ocenie kondycji spółki oraz możliwości zaspokojenia wierzytelności z majątku dłużnika. Niewystarczające dla przyjęcia odpowiedzialności członka

zarządu za zaległości spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne jest również powoływanie się na stwierdzoną przez organ egzekucyjny bezskuteczność działań egzekucyjnych podejmowanych wobec dłużnika na rzecz innych wierzycieli. Odpowiedzialność członka zarządu spółki kapitałowej przewidziana w art. 116 Ordynacji podatkowej musi być traktowana jako ostateczne zaspokojenie roszczeń wierzycieli publicznoprawnych przeciwko spółce. Brak jest podstaw do uznania, że mają oni prawo zaspokoić się z majątku członków zarządu, jeżeli jest to możliwe z majątku spółki. Bezskuteczność egzekucji jest zatem stanem faktycznym, w którym z majątku danego podmiotu nie da się uzyskać zaspokojenia całości lub części należności. Nie jest więc stanem niezmiennym, wobec czego nie można wykluczyć, iż ze względu na różne okoliczności, które mogą powstać po stwierdzonej bezskuteczności egzekucji innych wierzycieli, należności publicznoprawne mogą być jednak zaspokojone z majątku spółki. W konsekwencji tegoż, bezskuteczność egzekucji jako przesłanka odpowiedzialności składkowej członka zarządu spółki, powinna być stwierdzona w postępowaniu w sprawie egzekucji tej właśnie należności, i to jeszcze zanim zostanie wydana decyzja stwierdzająca tę odpowiedzialność. Pogląd ten Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela, tym bardziej że spółka będąca dłużnikiem ZUS (...) nie upadła i nie została definitywnie zlikwidowana.

W konsekwencji w niniejszej sprawie koniecznym było przyjęcie, że organ rentowy nie sprostął ciężarowi udowodnienia bezskuteczności egzekucji należności objętych zaskarżoną decyzją bezpośrednio od spółki. Tym samym nie można było uznać, aby wykazano wystąpienie pozytywnej przesłanki odpowiedzialności K. J. za zobowiązania spółki, której była prezesem, powstałe w czasie pełnienia przez nią tej funkcji (art.116 § 1 Ordynacji podatkowej). Już samo to uzasadniało więc zmianę zaskarżonej decyzji - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – poprzez przyjęcie braku podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności K. J. (1) za zobowiązania (...) sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w S. z tytułu nieopłaconych przez spółkę składek na ubezpieczenia za okres od października 2005 r. do lutego 2006 r.

Niezależnie od powyższego, zaskarżoną decyzję organu rentowego należało uznać za błędną również z przyczyn formalnych, co także przesądzało o konieczności wydania wyroku uwzględniającego odwołanie.

Zasadą jest, że w postępowaniu zmierzającym do orzeczenia o odpowiedzialności osoby trzeciej za zaległości z tytułu składek stroną musi być również pierwotny dłużnik - płatnik składek. O występowaniu takiej potrzeby przekonuje chociażby konieczność zapewnienia wszystkim osobom, potencjalnie odpowiedzialnym za cudzą zaległość podatkową, możliwości obrony własnych interesów, w tym w zakresie dowodzenia przesłanek egzoneracyjnych. Różne okoliczności faktyczne rzutujące na odpowiedzialność poszczególnych osób mogą wszak, z różnych powodów, być dla nich nie znane i dopiero współuczestniczenie w postępowaniu spowodować może ich ujawnienie, a co za tym idzie wykorzystanie we własnym interesie.

Tymczasem postępowanie przed organem rentowym, dotyczące stwierdzenia odpowiedzialności członka zarządu za zaległości składkowe spółki (...) (płatnika składek) z okresu od października 2005 r. do lutego 2006 r., toczyło się wyłącznie przy udziale K. J. (1). Organ rentowy nie zawiadomił o toczącym się postępowaniu spółki (...), mimo iż nadal figuruje ona jako istniejąca osoba prawna w Krajowym Rejestrze Sądowym - rejestrze przedsiębiorców. W ocenie Sądu orzekającego takie postępowanie organu rentowego w analizowanej sprawie należało uznać za nieprawidłowe, tym bardziej, iż Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie uchylił wydany wyrok, właśnie z uwagi na pozbawienie spółki możliwości obrony jej praw. Jednoznacznie wskazuje to więc na dużą wagę, jaką należy przypisać formalnej prawidłowości toczącego się w sprawie postępowania.

Powyższy pogląd znajduje pełne potwierdzenie także w treści orzeczeń Sądu Najwyższego. W szczególności na uwagę zasługuje tu uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 15 października 2009r. (sygn. akt I UZP 3/09), w której Sąd ten wskazał, iż „niewątpliwie zasadą jest, że w postępowaniu zmierzającym do orzeczenia o odpowiedzialności osoby trzeciej za zaległości z tytułu składek stroną powinien być pierwotny dłużnik - płatnik składek (podkr. wł.). Niemniej jednak brak płatnika, spowodowany jego likwidacją, nie stoi na przeszkodzie do wydania decyzji o odpowiedzialności osób trzecich, przy czym w takiej sytuacji nie jest dopuszczalne wyłączenie kontroli wysokości zaległości składkowych, bowiem prowadziłoby to do niemożności zakwestionowania wysokości należności składkowych po raz pierwszy określonych w decyzji organu rentowego”. Z powyższego zdaniem Sądu Okręgowego wynika więc jednoznacznie, że wyłącznie w sytuacji braku płatnika (spowodowanego jego ostateczną likwidacją) możliwe jest wydanie decyzji o

odpowiedzialności członka zarządu bez konieczności traktowania spółki kapitałowej (płatnika składek) jako strony postępowania (co zresztą jest wówczas logicznie uzasadnione właśnie likwidacją - nieistnieniem tego podmiotu). Orzeczenie o odpowiedzialności osób trzecich nie uwalnia dłużnika od tej odpowiedzialności, tylko poszerza krąg podmiotów, od których organ rentowy może dochodzić zaspokojenia. Odpowiedzialność osób trzecich ma charakter posiłkowy w stosunku do odpowiedzialności podatnika (płatnika i inkasenta). Orzeczenie o odpowiedzialności członków zarządu istniejącej spółki kapitałowej za jej zobowiązania składkowe powinno zatem nastąpić po przeprowadzeniu postępowania nie tylko z udziałem wszystkich członków zarządu tej spółki (w niniejszej sprawie odnośnie spornego okresu była to wyłącznie K. J.), ale również z udziałem tej spółki, jako pełnoprawnej strony postępowania.

Skoro więc w niniejszej sprawie wprowadzie spółka (...) nie prowadzi produkcji, jednakże nadal figuruje w Krajowym Rejestrze Sądowym - rejestrze przedsiębiorców jako spółka w likwidacji, oznacza to, że nie utraciła bytu prawnego (nie zakończono jeszcze postępowania likwidacyjnego, jest wyznaczony likwidator w osobie A. M.). Nie ulega więc wątpliwości, że spółka ta musiała być nie tylko stroną postępowania sądowego prowadzonego w niniejszej sprawie, ale i stroną postępowania administracyjnego, zmierzającego do orzeczenia o odpowiedzialności osoby trzeciej za zaległości z tytułu składek. Jeśli zaś w tym postępowaniu w ogóle nie uczestniczyła (nie dokonywano wobec niej jakichkolwiek doręczeń, nie uwzględniono jej przy wydawaniu zaskarżonej decyzji – mimo iż odpowiedzialność spółki i członków jej zarządu za zaległości składkowe ma charakter solidarny), stanowiło to tego rodzaju uchybienie, które nie mogło zostać naprawione na etapie postępowania sądowego, i które przesądzało o konieczności zmiany zaskarżonej decyzji.

W powyższej sytuacji w ocenie Sądu nie było konieczności do badania trafności argumentacji odwołującej oraz przeprowadzania wnioskowanych przez nią dowodów. Dowody te zmierzały bowiem do wykazania, że brak było podstaw do przeniesienia na nią odpowiedzialności za zobowiązania spółki; odpowiedzialność ta mogła się jednak zaktualizować dopiero po prawidłowym wydaniu decyzji przez organ rentowy, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

W punkcie II. wyroku, w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 ust. 5 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2002 nr 163 poz. 1349 z późn. zm.), Sąd zasądził od organu rentowego się na rzecz odwołującej się kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd przyjął iż wartość przedmiotu sporu równa jest kwocie zaległych składek, za które odpowiedzialność miała zostać przeniesiona na K. J.; wartość tych składek wynosi zaś 16.813,93 zł. Brak było jednak podstaw, by przyznać odwołującej zwielokrotnioną wartość tych kosztów z uwagi na fakt, iż sprawa do czasu wydania wyroku w niniejszej sprawie toczyła się łącznie przed trzema sądami (dwukrotnie przed Sądem Okręgowym jako sądem I instancji oraz raz przed Sądem Apelacyjnym). Sąd orzekający w sprawie podziela bowiem pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 17 października 2011r., sygn. akt I UZ 33/11, iż o wysokości kosztów należnych stronie decyduje ostateczny wynik postępowania w sprawie, a nie wynik postępowań w poszczególnych instancjach. Jak słusznie zwrócił uwagę SN w uzasadnieniu tego postanowienia, kwestia wysokości wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi po uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania uregulowana była jednoznacznie w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 1992 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami sprawiedliwości (Dz.U. Nr 48, poz. 220 ze zm.). Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia, jeżeli wskutek orzeczenia instancji wyższej doszło do ponownego rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, adwokatowi należało się 75% wynagrodzenia za ponowne prowadzenie sprawy w tej instancji. Takiej regulacji nie zawierało już uchylające ten akt prawny rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013 ze zm.), podobnie jak obowiązujące obecnie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Dalej SN wskazał też, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. wynagrodzenie pełnomocnika przypisuje do "spraw", a Kodeks postępowania cywilnego nie pozwala traktować "sprawy", którą na skutek uchylenia rozpoznaje sąd pierwszej (odpowiednio drugiej) instancji, jako sprawy innej. Brzmienie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 386 § 6 k.p.c. wskazuje, że chodzi o tę samą sprawę. Identycznie kwestię tę reguluje art. 108 § 2 k.p.c. Stanowisko takie Sąd Najwyższy zajął już zresztą w postanowieniach z dnia 10 lutego 2011 r., IV CZ 109/10 (LEX nr 811874) oraz z dnia 6 kwietnia 2011 r., I CZ 108/10 (LEX nr 848129), stwierdzając, że w sytuacji, gdy sąd drugiej instancji orzeka ponownie, po uchyleniu jego wyroku przez Sąd Najwyższy i przekazaniu mu sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, to przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania apelacyjnego powinien mieć na uwadze ostateczny wynik tegoż postępowania apelacyjnego (a nie postępowań apelacyjnych) i wysokość kosztów poniesionych przez strony w jego toku oraz wysokość kosztów postępowania kasacyjnego, bez względu na fakt dwukrotnego orzekania w postępowaniu apelacyjnym przez sąd drugiej instancji.

W powyższej sytuacji na rzecz odwołującej zasądzono wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej przewidzianej przy takiej wartości przedmiotu sporu stawce minimalnej.